

Številka: Up-265/22-17
U-I-103/22-6
Datum: 31. 3. 2022

SKLEP

Ustavno sodišče je v postopku za preizkus ustavne pritožbe A. B. in C. Č., oba D., ki ju zastopa zakonita zastopnica E. F., njo pa Iztok Ščernjavič, odvetnik v Domžalah, na seji 31. marca 2022

sklenilo:

- 1. Ustavna pritožba zoper sklep Višjega sodišča v Ljubljani št. II Ips 52/2022 z dne 2. 2. 2022 v zvezi s sklepom Okrajnega sodišča v Grosupljem št. I 330/2018 z dne 10. 12. 2021 se sprejme v obravnavo.**
- 2. Začne se postopek za oceno ustavnosti 3. točke prvega odstavka 197. člena Zakona o izvršbi in zavarovanju (Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 93/07, 28/09, 51/10, 26/11, 53/14, 54/15, 11/18 in 36/21), kolikor določa prednostno poplačilo terjatev prispevkov socialnih zavarovanj, zapadlih za zadnje leto, za samozaposleno osebo.**
- 3. Do končne odločitve Ustavnega sodišča se zadrži izvršitev osme alineje IV. točke izreka sklepa Okrajnega sodišča v Grosupljem št. I 330/2018 z dne 10. 12. 2021.**

OBRAZLOŽITEV

A.

1. Sodišče prve stopnje je v izvršilni zadevi zaradi izterjave preživnine v višini 20.309 EUR s pripadki odločalo o razdelitvi kupnine v znesku 25.000 EUR, prejete s prodajo solastnega dela dolžnika na nepremičnini. Z izpodbijaním sklepom je med drugim sklenilo, da se kot prednostna terjatev poplača terjatev Republike Slovenije (v nadaljevanju RS) iz naslova prispevkov za socialno zavarovanje, ki so zapadli v zadnjem letu (od 19. 8. 2020 do 19. 8. 2021) v višini 10.210,51 EUR. Nadalje je sklenilo, da se s preostankom kupnine v višini 7.829,04 EUR poplača terjatev pritožnikov in da v presežku

ostane terjatev pritožnikov nepoplačana. Višje sodišče je pritožbo pritožnikov zavrnilo in potrdilo sklep sodišča prve stopnje.

2. Odločitev sodišč temelji na stališču, da se na podlagi 3. točke prvega odstavka 197. člena Zakona o izvršbi in zavarovanju (v nadaljevanju ZIZ) kot prednostna poplača terjatev RS iz prispevkov za socialna zavarovanja za zadnje leto, ne glede na to, da se nanašajo na dolžnika kot zasebnika.

3. Pritožnika zatrjujeta kršitev pravice iz 33. člena Ustave. Dolžnik, ki je odvetnik,¹ naj bi ves čas trajanja izvršilnega postopka nadpovprečno uspešno posloval,² in naj bi denarna sredstva skrival na fiduciarnem računu, v tem času pa naj ne bi plačeval socialnih prispevkov ter naj bi načrtno ustvaril davčni dolg. Pritožnika menita, da v okoliščinah konkretnega primera terjatev RS iz naslova socialnih prispevkov, zapadla v zadnjem letu, ne bi smela imeti statusa prednostne terjatve, ker se s tem krši njuna pravica iz 33. člena Ustave. Pravita, da sta že v pritožbi opozarjala, da 3. točka prvega odstavka 197. člena ZIZ, ki za terjatve iz naslova prispevkov za socialno zavarovanje določa prednostno poplačilo iz kupnine, pomeni vertikalni poseg v lastninsko pravico. Trdita, da je edina ustavnoskladna razlaga, da je terjatev RS iz naslova prispevkov socialnih zavarovanj, zapadla za zadnje leto, prednostna le, kolikor dolžnik nima na voljo drugega premoženja in/ali če prispevki niso plačani iz objektivnih razlogov, torej ko dolžnik, ki je zasebnik, nima vpliva na plačilo. Le v takem primeru naj bi imela 3. točka prvega odstavka 197. člena ZIZ poleg zasledovanja javnega interesa tudi socialno noto, in sicer zagotavljanje dolžnikove socialne varnosti. V prvem primeru, ko ima dolžnik še drugo premoženje, naj ne bi bilo razlogov, zakaj bi bilo treba olajšati položaj RS do te mere, da ji za "enoletne" terjatve iz naslova prispevkov ne bi bilo treba sprožiti postopka izvršbe. Če se tudi v takem primeru terjatvam prizna status prednostne terjatve, naj bi to pomenilo, da je cilj ureditve, da se RS razbremeni vodenja postopkov oziroma da se breme prevali na upnike, takšen cilj pa naj ne bi bil legitim. Prav tako navedene terjatve RS naj ne bi smele imeti statusa privilegirane terjatve, če dolžnik zasebnik obračunanih socialnih prispevkov namerno ne plača, saj bi to pomenilo, da se del kupnine, iz katerih bi se poplačali hipotekarni upniki, nameni za poplačilo njegovih obveznosti do RS. Slednje bi pomenilo, da je od volje dolžnika odvisno, v kolikšni meri bodo hipotekarni upniki poplačani iz kupnine, kar naj z vidika pravice iz 33. člena Ustave ne bi bilo sprejemljivo. Ker se pritožnika v času trajanja te izvršbe z dolžnikovih transakcijskih računov nista uspela poplačati, naj bi bilo očitno, da dolžnik skriva denarna sredstva in da namerno ne plačuje socialnih prispevkov. Zato naj bi dolžnik zlorabljal ureditev ZIZ, ki terjatvam iz naslova socialnih zavarovanj pripisuje status prednostne terjatve, in pritožnikoma odteguje del premoženja, ki bi bilo sicer

¹ Ustavno sodišče je ugotovilo, da je Okrožno sodišče v Ljubljani s sklepom št. St 251/2022 z dne 2. 3. 2022 začelo postopek osebnega stečaja nad dolžnikom.

² Pritožnika trdita, da je dolžnik v obdobju od 1. 10. 2018 do 31. 12. 2020 (ko je bila v teku izvršba na njegove transakcijske račune) obračunal skupno 42.333 EUR iz naslova davka na dodano vrednost, kar naj bi pomenilo, da je v tem obdobju ustvaril najmanj 192.44272 EUR prihodkov (7.127,50 EUR mesečno).

namenjeno za poplačilo njunih preživalskih terjatev. Drugačna razlaga navedene določbe ZIZ bi pomenila, (1) da se dolžniku omogoči, da po svoji volji del kupnine distribuira od hipotekarnih upnikov k RS, in (2) da je na upnika (preživalska upravičenca) prevajeno dvojno breme (breme zagotavljanja dolžnikove socialne varnosti, čeprav naj bi dolžnik imel premoženje za plačilo socialnih prispevkov, in breme vodenja izvršilnega postopka namesto RS), čeprav naj bi imel dolžnik na voljo še drugo premoženje, ki bi ga RS lahko odkrila, če bi sprožila davčni inšpekcijski postopek. Pritožnika menita, da tudi iz prvega odstavka 208. člena Zakona o davčnem postopku (Uradni list RS, št. 13/11 – uradno prečiščeno besedilo, 32/12, 94/12, 111/13, 90/14, 91/15, 63/16, 69/17, 36/19 in 66/19 – v nadaljevanju ZDavP-2) izhaja, da terjatev RS iz naslova socialnih zavarovanj ne more imeti statusa prednostne terjatve. Če pa Ustavno sodišče meni, da 3. točke prvega odstavka 197. člena ZIZ ni mogoče razlagati na zgoraj predlagani (po mnenju pritožnika edini ustavnoskladen) način in da ima ta terjatev RS iz naslova socialnih zavarovanj vedno status prednostne terjatve, predlagata, naj Ustavno sodišče začne postopek za oceno ustavnosti navedene določbe ZIZ. Navedena ureditev, ki terjatvam iz naslova socialnih zavarovanj – ne glede na okoliščine konkretnega primera – podeli status prednostne terjatve, naj ne bi bila v skladu s 33. členom Ustave, ker naj bi na upnika prelagala pretirano dvojno breme, dolžniku pa omogočala, da z zlorabo pravic oziroma s protipravnim ravnanjem odreja, v kolikšni meri se bodo hipotekarni upniki iz kupnine poplačali. Izpodbijana odločitev naj bi imela za pritožnika hujše posledice, saj bo kupnina namenjena poplačilu terjatve RS namesto poplačilu preživalske. Pritožnika menita, da se postavlja pomembno ustavnopravno vprašanje, ali ima terjatev RS iz naslova socialnih prispevkov, ki je zapadla v zadnjem letu, v izvršilnem postopku vedno status prednostne terjatve.

4. Pritožnika predlagata, naj Ustavno sodišče do končne odločitve začasno zadrži izvršitev osme alineje IV. točke izreka sklepa sodišča prve stopnje in tako zadrži poplačilo terjatve RS iz naslova socialnih prispevkov. Menita, da so podane okoliščine, ki utemeljujejo začasno zadržanje. Navajata, da ima RS, če bi se izkazalo, da njena terjatev ne bi smela biti prednostno poplačana, na voljo zadostna sredstva, da pritožnikoma ta znesek povrne. Vendar naj bi bilo treba upoštevati, da RS ne bo nastala nobena škoda, če se poplačilo terjatve začasno zadrži. Če bodo sredstva RS izplačana, naj bi pritožnika morala sprožiti postopek zoper RS, kar naj bi zanju pomenilo dodatno breme, ob upoštevanju dejstva, da jima dolžnik ni namenil niti 1 EUR preživalske. Pritožnika predlagata absolutno prednostno obravnavo zadeve.

B.

5. Ustavno sodišče je ustavno pritožbo sprejelo v obravnavo. Presodilo bo, ali so bile z izpodbijanima sodnima odločbama pritožnikoma kršene človekove pravice oziroma temeljne svoboščine.

6. Izpodbijani odločitvi izvršilnih sodišč temeljita na 3. točki prvega odstavka 197. člena ZIZ. V postopku preizkusa ustavne pritožbe se je Ustavnemu sodišču zastavilo vprašanje ustavnosti 3. točke prvega odstavka 197. člena ZIZ, kolikor določa prednostno poplačilo terjatev prispevkov socialnih zavarovanj, zapadlih za zadnje leto, za samozaposleno osebo, pred terjatvijo pritožnikov (preživninskih upravičencev), ki je zavarovana z zastavno pravico z boljšim vrstnim redom. Na podlagi drugega odstavka 161. člena Ustave in drugega odstavka 59. člena Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 64/07 – uradno prečiščeno besedilo, 109/12, 23/20 in 92/21 – v nadaljevanju ZUstS) lahko Ustavno sodišče v postopku z ustavno pritožbo oceni ustavnost predpisa ali splošnega akta, izdanega za izvrševanje javnih pooblastil, na katerem temelji izpodbijana odločitev. Ker je odločitev o ustavni pritožbi odvisna od odločitve presoje ustavnosti 3. točke prvega odstavka 197. člena ZIZ, je Ustavno sodišče začelo postopek za oceno njegove skladnosti z Ustavo v navedenem delu (2. točka izreka). Ustavno sodišče bo navedeno zakonsko določbo presojalo zlasti z vidika skladnosti s 33. členom Ustave.

7. Če je ustavna pritožba sprejeta v obravnavo, lahko senat ali Ustavno sodišče na podlagi 58. člena ZUstS na nejavni seji zadrži izvršitev posamičnega akta, ki se z ustavno pritožbo izpodbija, če bi z izvršitvijo lahko nastale težko popravljive škodljive posledice. Pritožnika sta sicer podala predlog za začasno zadržanje izvršitve osme alineje IV. točke izreka sklepa sodišča prve stopnje, vendar z razlogi, ki jih navajata, ne utemeljita, da so navedeni zakonski pogoji izpolnjeni. Vendar lahko Ustavno sodišče odločitev o zadržanju izpodbijanega posamičnega akta sprejme tudi po uradni dolžnosti, če meni, da nevarnost nastanka težko popravljivih škodljivih posledic očitno obstaja (glej npr. sklepa št. Up-218/14 z dne 11. 12. 2014, 3. točko obrazložitve, in št. Up-619/17 z dne 8. 9. 2017, 5. točko obrazložitve). Ustavno sodišče je ocenilo, da je nevarnost nastanka takih posledic za pritožnika v tem primeru izkazana. Z izvršitvijo poplačila sporne terjatve bi pritožnikoma nastala težko popravljiva škodljiva posledica, saj ZIZ ne omogoča, da bi upnik (pritožnika), če bi se kasneje izkazalo, da je bila terjatev drugega upnika (RS) neutemeljeno poplačana, lahko terjal vračilo v okviru izvršilnega postopka. Tudi izvršilno sodišče ne bi imelo zakonske podlage, da bi, če bo Ustavno sodišče razveljavilo izpodbijani odločitvi, ob ponovnem odločanju RS naložilo, naj prejeta poplačila vrne. Zato bi pritožnikoma ostalo le, da vložita novo tožbo zoper RS, kar pa bi pritožnika, ki sta mladoletna preživninska upravičenca, dodatno obremenjevalo. V primeru, da pritožnika z ustavno pritožbo ne bi uspela, bi to pomenilo le odložitev izvršitve poplačila za RS sorazmerno nizke terjatve. Zato je Ustavno sodišče na podlagi 58. člena ZUstS odločilo, da se do končne odločitve Ustavnega sodišča delno zadrži izvršitev sklepa sodišča prve stopnje (3. točka izreka). To pomeni, da sodišče prve stopnje ne sme izvršiti poplačila terjatve RS iz naslova socialnih zavarovanj, dokler Ustavno sodišče ne odloči o ustavni pritožbi.

8. Ustavno sodišče je sklenilo, da se zadeva obravnava absolutno prednostno.

C.

9. Ustavno sodišče je sprejelo ta sklep na podlagi druge alineje drugega odstavka 55.b člena, 58. člena in drugega odstavka 59. člena ZUstS ter tretje alineje tretjega odstavka 46. člena Poslovnika Ustavnega sodišča (Uradni list RS, št. 86/07, 54/10, 56/11, 70/17 in 35/20) v sestavi: predsednik dr. Matej Accetto ter sodnica in sodniki dr. Rok Čeferin, Dr. Dr. Klemen Jaklič (Oxford ZK, Harvard ZDA), dr. Rajko Knez, dr. Špelca Mežnar, dr. Rok Svetlič in Marko Šorli. Točko 1 in 2 izreka je sprejelo soglasno. Točko 3 izreka pa je sprejelo s šestimi glasovi proti enemu. Proti je glasoval sodnik Accetto.

dr. Matej Accetto
Predsednik